

Тема:

Иярчен ия жөмлөләр

СЭЛАМЭТ

Ы=Ө

”

”

”

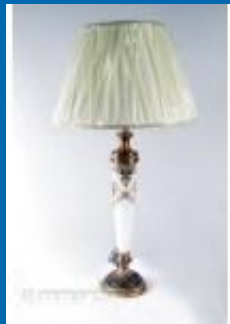

”

СЭЛАМЭТЛЕК

О=Ә

”

”

Л

Ә=Е

СЭЛАМЭТЛЭНҮ

Ы=

И=А

Ч=Т

Ә

,

”””

,

ЛЭНҮ

Сәламәт

Сәламәтлек

Сәламәтләнү

?
!

Выход

Найдите неправильные слова

Запиши глаголы в прошедшем времени.
Тебе помогут аффиксы -ды/-де; -ты/-те.

укый → укыды

ала → ?

яза → ?

эшли → ?

сала → ?

котлый → ?

уйный → ?

чишә → ?

ясы → ?

Подберите недостающие реплики.

а) просьбу

- Улым, кулыңны ю!

- ...

- Мә, сабын ал.

в) вежливый отказ

- Әйдә, аш аша.

- ...

б) желание

- ...

- Әйдә кинотеатрга.

г) похвалу

- Бабай, утырыгыз.

- ...

1. – Рәхмәт, улым, син - тәрбияле малай.
2. – Әни, сабын бир әле.
3. – Рәхмәт, мин тук.
4. – Минем кызыклы фильм карыйсым килә.

ПРОВЕРИТЬ

ОЧИСТИТЬ

зи...ен

...ирәнү

...әм

гөна...

ажда...а

ил...ам

...әһәт

мәкәр...ә

Выход

Найдите слова в которых пропущена буква

h

Сәламәт- (здоровый)-

исән;

исән-сау;

таза;

ИМИН;

сау;

сау-сәламәт;

СИХӘТ;

ИСӘН-ИМИН

Сәламәтлек-(здоровье, состояние здоровья)-

саулык;

исәнлек;

сау-сәламәтлек;

тазалык;

сихәтлек;

исән-иминлек

Саламәтләнү-(выздоровливать, вылечиваться, поправляться)-

савыгу;

терелү;

сихәтләнү;

тазару;

төзәлү;

аякка басу;

хәл керү;

хәлләнү;

тернәкләнү;

арулану;

авырудан котылу

□ МЫ ЖИВЕМ СПОРТОМ

Саулық- кешенең иң зур байлығы ул.

**▣ Озак һәм
бәхетле
яшисе килсә,
һәр кеше
үзенең
сихәтлеге
турында
кайгыртырга
тиеш**

▣ **Меңлэгэн,
миллионлаган
кешелэр
спортны
яраталар,
чөнки ул
сәламәтлекне
сакларга
ярдәм итә**

□ Казанда тиздән
бөтендөнья
яшьләр
универсиадасы
үткәрелчәк,
шуңа күрә бу
мөмкинлекләр
аеруча
әһәмияткә ия

Шунысы уңайлы: спорт түгәрәкләре
мәктәптә эшләп тора.

Ялгызак мөнәсәбәтле сүз шунысы

Аналитик
[...шунысы]: (...).

Хэл ителде: ул иртэгэ тренировкага
бара.

Күренеп үк тора: "Рубин" футбол
командасы жиңэчэк.

Көттерү интонациясе

Аналитик
[...]:(...).

Кем күнегүләрне тырышып өйрәнә,
шул жиңә.

Кайсы спорт төре охшаса, шуннысы
белән шөгильләнергә кирәк.

Парлы мөнәсәбәтле сүз **кем-шул**

Парлы мөнәсәбәтле сүз **кайсы-
шуннысы**

Аналитик (кем-шул),
(кайсы-шуннысы)

Күренә ки, спорт ярышлары
киеренке үтәчәк.

Ияртүче теркәгеч *ки*

Аналитик
[ки], (...)

Мисаллар	Иярчен жөмлөнө баш жөмлөгө бэйлөүчө чара	Жөмлө төзелеше
Шунысы уңайлы: спорт түгэрэкләре мәктәптә эшләп тора.	Ялгызак мөнәсәбәтле сүз шунисы	Аналитик
Хәл ителде: ул иртәгә тренировкага бара. Күренеп үк тора: "Рубин" футбол командасы жиңәчәк.	Көттерү интонациясе	Аналитик
Кем күнегүләрне тырышып өйрәнә, шул жиңә. Кайсы спорт төре охшаса, шунисы белән шөгыльләнәргә кирәк.	Парлы мөнәсәбәтле сүз кем-шул Парлы мөнәсәбәтле сүз кайсы-шунисы	Аналитик
Күренә ки, спорт ярышлары	Ияртүчө теркәгеч	Аналитик

Нәтижә:

Ия жөмләнең килү урыны	Сорав ы	Төре	Схемалары
		аналитик	
Баш жөмләнең иясе урынынд а килә.	Кем? Нәрсә?	Көттерү паузасы, мөнәсәбәтле сүз, ки теркәгече.	[] баш жөмләне белдерә. () иярчен жөмләне белдерә.

Нокталар урынына иярчен ия
жөмлөләр куеп дәфтәрләргә
язарга.

- 1., шул беренче урынны ала.*
- 2. Күренеп тора:*
- 3., шулар ярышта жиңеп чыктылар.*

Жөмлөләрнең схемаларын төзөргә.

- 1. Кем тырышып әзерләп, шул ярышта җиңеп чыгар .*
- 2. Сизәм ки,син җиңәрсен .*
- 3. Күренеп тора : “Рубин” командасы җиңәчәк .*

Өй эше:

1. “Мин спорт белән кызыксынам” инша язарга;
2. 56 нчы күнегү;
3. кагыйдә өйрәнергә.

ТЕСТ

1. Нинди жөмлөлөргө иярченле кушма жөмлөлөр дилөр?

- А) үзара тезү юлы белән бәйләнгән жөмлөлөрдән торган кушма жөмлөгө;
- Б) гади жөмлөлөрө интонация белән бәйләнгән кушма жөмлөгө;
- В) гади жөмлөлөрө тезүче теркәгечләр ярдәмендә бәйләнгән кушма жөмлөгө;
- Г) үзара ияртү юлы белән бәйләнгән жөмлөлөрдән торган кушма жөмлөгө.

2. Иярчен жөмлө-

- А) иярченле кушма жөмлөнөң беренче жөмлөсө;
- Б) иярченле кушма жөмлөнөң соңгы жөмлөсө;
- В) ияреп килгән һәм баш жөмлөдән чыгып куелган сорауга җавап булып килгән жөмлө;
- Г) ияченле кушма жөмлөнөң баш жөмлөсө.

3. Баш жөмлө-

- А) теркәгечле тезмә кушма жөмлөнөң беренче жөмлөсө;
- Б) иярченле кушма жөмлөнөң беренче жөмлөсө;
- В) санау интонациясе белән бәйләнгән жөмлөләрнең берсе;
- Г) ияртеп килә торган һәм аннан чыгып, башка жөмлөлөргә сорау куела торган жөмлө.

4. Төзелеше буенча иярчен жөмлөләрнең нинди төрлөрө бар?

- А) теркәгечле тезмә кушма;
- Б) синтетик;
- В) аналитик һәм синтетик;
- Г) бүлүче теркәгечләр ярдәмендә бәйләнгән.

5. Рус телендә иярченле кушма жөмлөләр бармы, алар ничек аталалар?

- А) сложносочиненные предложения;
- Б) простые, распространенные предложения;
- В) сложноподчиненные предложения;
- Г) придаточные предложения.

6. Төзелеше ягыннан иярченле кушма жөмлө төрләренең кайсысы рус телендә юк?

- А) синтетик иярчен жөмлө;
- Б) аналитик иярчен жөмлө;
- В) аналитик һәм синтетик иярчен жөмлө.

7. Жөмләнең төрөн билгелә.

Кемнәр тырышып әзерләнделәр, шулар ярышта жиңеп чыктылар.

- А) гади жөмлө;
- Б) теркәгечле тезмә кушма жөмлө;
- В) иярченле кушма жөмлө;
- Г) теркәгечсез тезмә кушма жөмлө.

Укучылар, булдырдыгыз!!!

